

Srečanje¹

Prispevek k ustroju bivanja [1955]

I.

Človeško bivanje se oblikuje iz najrazličnejših elementov: psihičnih in fizičnih; naravnih in zgodovinskih; iz stvari in dogodkov; stanj in dejanj; iz takih elementov, ki nastanejo iz nujno delujočih vzrokov, in iz takih, ki izhajajo iz svobode – tako lastne kot tudi svobode drugega. In sicer v težko pregledni raznolikosti, ki ji enotnost daje in jo v enotnosti ohranja stalno delovanje uveljavljajočega se in razvijajočega se jaza.

Iz te celote, ki jo lahko imenujemo tako sestav [*Gefüge*] kot tudi tok, želimo tu ugle dati nek element, ki je posebno pomemben: srečanje.

Srečanje je – kot vse živo – bogato v vsebinah in prepleteno v svojem ustroju. Zato ga želimo postopoma izluščiti.

Na svoji najnižji pomenski ravni "srečanje" nakazuje, da resnično pride skupaj z nekim drugim resničnim. Toda kakšne morajo biti resničnosti [*Wirklichkeiten*] in kakšno mora biti njihovo sovpadanje, da bi prišlo na dan to, kar mislimo z omenjeno besedo?

Do srečanja očitno še ni prišlo, če prideta v gibanje dve biljardni krogli in zadeneta druga ob drugo. Kar se tu dogaja, so povzročajoči

udarci in medsebojno naletevanje gibalnih mas, ki s svoje strani sproži iz sebe nadaljnja gibanja. Celota se dogaja na ravni mehanskega, skladno z zakoni, ki veljajo v fiziki. Kar imamo v mislih, je nekaj drugega.

Ko majhno zrno bele omele pade v skorjo drevesa – ali gre tu za srečanje? Dogajanje obsega medsebojno naletavanje gibalnih mas z vsem, kar je s tem dano pri pospeševanju, toplotnem razvijanju itn. Poleg tega neki organizem naleti na drugega in začne se proces rasti. Strukturni in funkcionalni sistemi obeh organizmov delujejo drug na drugega, drug drugega skušajo privzeti v lastno povezanost itn. Celota poteka na fizikalni in tudi na biološki ravni, a tudi tu sledi nujno delujočim zakonom. To še ni srečanje, a mu je že bližje.

Ko neka žival naleti na drugo žival in se med njima razvije boj – je to srečanje? Podoba dogajanja se ponovno za en korak bliža temu, kar imamo v mislih. Neka živa pobuda naleti na drugo in sproži se za obe pomembno, morda odločilno dogajanje. Celoti je lastna širina manevrskega prostora, značaj velikopoteznosti [*Freizügigkeit*], ki zlahka omogoči, da pozabimo, da se vendar dogaja skladno z nujno delujočimi zakoni. Obe živali, ki naletita druga na drugo, se vèdeta tako,

kot to zahtevajo strukture in potrebe njune obojestranske organizacije.

Do "srečanja" v pravem pomenu pride šele, ko je človek tisti, ki se sreča z resničnostjo.

Toda ali se to zgodi v srečanju z vsako stvarjo? Ko je lačen in seže po jedi, ali tedaj "sreča" sadež? Očitno ne. Vsaj ne vedno. Večinoma se obnaša podobno kot žival: nagon po lakoti začne delovati in seže po sadežu kot sredstvu za potešitev. Seveda je njegovo vedénje živalskemu samo podobno, kajti lahko se oblikuje tudi drugače. Človek lahko sadež vidi tudi tako, da iz njega nastane Cézannovo tihožitje. Tedaj je prišlo do srečanja. Ali nekdo sreča drugega človeka, če hitro zavije okoli vogala in trči ob njega? Očitno ne. Tedaj se zgodi nekaj podobnega kot pri dveh biljardnih kroglih. A tudi tu gre samo za neko podobnost, kajti zgodi se lahko, da oba po prvem presenečenju obstaneta, pogledata drug drugega in naenkrat se zgodi, da se srečata človeka, ki se že dolgo nista videla, in iz tega nastane nekaj, kar je človeško pomenljivo. Tedaj je prišlo do srečanja.

Iz povedanega sledi, do česa mora priti, če naj govorimo o srečanju. Najprej, da naletim na neko resničnost. Toda ne gre za to, da bi zgolj zadel nanjo, da bi pristopil k njej samo v mehanskem, biološkem, psihološkem obojestranskem delovanju, temveč za to, da se oddaljim, jo zares dobim pred oči, da se me s svojo svojskostjo dotakne ... Da bi se to moglo zgoditi, mora obstajati neko osnovno dejstvo: svoboda.

Da bi mogel zares srečati [koga ali kaj], ne smem biti vezan na določena življenjska območja. To se dogaja pri živalih. Žival pride v odnos samo s takimi živalmi, na katere je naravnana, ki spadajo k njenemu okolju. To gre lahko tako daleč, da drugih živali (plenilcev) sploh ne opazi. Nekaj podobnega obstaja tudi pri človeku. Pri ravnanju iz navade opazim na primer samo to, kar leži znotraj dotične navade, in se temu nasproti vedem tako, kot sem to vedno počel. Tu do srečanja ne pride. Zadeva je podobna pri golih namenskih ravnanjih. V podjetju se lahko gibljem

med ljudmi; s tem se pogovarjam o tem ali delam to, z onim drugo, ne da bi nastal tisti svoboden prostor nasproti, v katerem se zgodi srečanje. Toda stanje je mogoče tudi preseči. Nenadoma lahko recimo postanem pozoren na obraz človeka, ki mu dajem navodilo; opazim žalost, ki mi da misliti; dobroto, ki me gane, in zdaj pride do srečanja.

Človek ima seveda znotraj celote sveta svoje mesto. Velikost, življenjska mera, organizacija čutov, miselni sistem mu dajejo določene danosti, katerih prostor pa je tako prostran, da je mogoče govoriti o temeljni neizmernosti. S tem je tudi očitno, da lahko samo znotraj določenih mej napovem in vnaprej pričakujem, kaj mi bo prišlo naproti iz te prostranosti. Tako občutim značaj spontanosti, daru ali nemoči [*Versagtseins*], ki povzroči, da moram na to, kar mi prihaja naproti, naleteti oziroma sprejeti.

Poleg tega je človek usposobljen za izkušnjo, ki jo smemo označiti za doživetje bivanja nasploh. V njej je navzoče "vse", "celota", "bistvo": recimo v simbolu, umetniškem delu, v izkušnji duhovno zaznamovane ljubezni – a tudi v neposredovani izkušnji bivanja nasploh. Preprosta neposrednost [*Darin-sein*] bivanja je ukinjena in odpre se razdalja. Samoumevno postane novo in navdaja s čudenjem.

Iz vsega tega nastane svoboda odnosa do resničnosti, ki je žival nima.

Tej svobodi kot možnosti univerzalnega odnosa je enakovredna svoboda osebnega zadržanja. Človek ni prisiljen stopiti v odnos, temveč je tega zmožen. So tudi srečanja, ki ga napadejo in prevladajo, s tem, ko ga osrečijo, pretresejo, uničijo. Toda lahko jih sprejme ali se jim zoperstavi, vsaj poskusi lahko. Lahko je izkusil, da mu določena srečanja, recimo z nekaterimi ljudmi ali nekaterimi umetniškimi deli, ne denejo dobro in se jim izogne. Lahko se celotnemu dogajanju z zaupanjem odpre, a je tudi previden, razločuje, ohranja mero. Modrost je v veliki meri v tem. Lahko pride do prepričanja, da temu, kar prihaja nadenj, nikakor ne gre zaupati. Vrata svojega

srca lahko zapre in svet zadrži zunaj. Stoa je delala tako in religiozna askeza dela tako, da bi dušo naravnala samo na Boga.

Iz te svobode, iz načelne možnosti, da v lastni pobudi do vsega stopimo v odnos ali ga zavrnemo, se dogaja srečanje.

II.

Zdaj lahko fenomen srečanja celoviteje opišemo. V tisti odprtosti in svobodi, o kateri smo govorili, stojim dotični resničnosti nasproti. Neposredne funkcije in nameni izginejo. Bistvo tega, kar mi stoji nasproti, se me dotakne, vstopim v njegovo območje smisla in se čutim pozvan, da do tega zavzamem stališče.

Do tega srečanja lahko pride zgolj z moje strani, in sicer tedaj, ko gre za neko stvar. Seveda lahko tudi v stvari občutimo neko pobudo; to, kar imamo v mislih, ko rečemo: "Pokrajina mi nič ne pove. Neurje me je pretreslo." Gre za intenzivnost stvari kot takih, za silnost njihove navzočnosti, za sevanje smisla njihove bistvene oblike – vse do prodiranja sveta nasploh, vesolja. To, kar misli Platon, in za njim odločnejše Avguštin, ko pravita, da ideja sije. Polastitev spoznanja je prav tako, celo na temeljni način v tem, da se me to, kar je mogoče spoznati, polasti. Ljubezen je v tem, da se me tisto, kar je dragoceno, dotakne in me pritegne.

Lahko recimo pridem prvokrat pred izvir ali sem tak izvir videl že prej, a nisem bil nanj pozoren, zdaj pa ga zagledam z notranjimi očmi. Pojav se me dotakne, da tu nekaj – ne voda, "element" – prihaja navzgor iz globine zemlje. Zadaj za geološkim dejstvom, da se tu spodaj zbira voda in da zaradi določenih okoliščin pritiska prihaja na površje, se kaže tisto, kar je bolj bistveno: izviranje iz globine, nenehno dotekanje, obstajanje v samopodarjanju, skrivnost nedotaknjene, še neuporabljenega, in to postane podoba zadnjih stvari v življenju. To je srečanje. To mi daje podobo, ki je prej nisem imel in brez katere ni polnega razumevanja bivanja – kajti

določenega vidika tistega, kar obstaja, dejansko ne moremo razumeti, če ne vemo, kaj je "izvir". Tako lahko nenehno srečujem stvari: neko drevo in v njem "drevo" nasploh; rožo, veter, zver, ptiča – tako majhnega, urnega kot resničnega, pravega, ki ima odnos do velikega prostora, itn. Od tu izvira filozofiranje. Filozofsko razmišljanje to poglobi, delo pa umesti. Kolikor bolj je človek živ(ahen), kolikor bolj prvinski je njegov odnos do sveta, toliko pogostejše se pri njem dogaja srečanje in toliko bolj se ohranja sposobnost za to, vse do njegove starosti. Nasprotje tej sposobnosti so navada, brezbriznost, otopenost.

Toda srečanje je lahko tudi dvostransko, in sicer tedaj, ko gre za nekega človeka. Lahko je to nekdo, ki ga še nisem poznal in na katerega zdaj pri prvem srečanju postanem pozoren: na njegovo živ(ahn)ost, njegov značaj, njegovo lepoto, prek vsega pa "nanj". In kolikor izvirnejše ga doživljam v njegovi enkratnosti, toliko globlje razumem prek njega človeka nasploh.

Če je srečanje celovito, potem bo tudi on pozoren name. Tedaj se obliče odpre obličju, najlastnejše najlastnejšemu, pogleda se srečata in nastane lahko odnos najrazličnejše vrste: zaupanje, delovna skupnost, prijateljstvo, ljubezen, hoja za nekom [*Nachfolge*]. Seveda tudi zavrnitev, sovraštvo, boj. Lahko pride do usodnega dogajanja.

Toda enako se lahko zgodi s človekom, ki ga na zunaj že dolgo poznam. Morda sva v istem podjetju, v istem uradu ali sva se pogosto peljala v istem tramvaju, a se zanj nisem posebno zmenil. Srečanje je tedaj v tem, da omenjeni človek iztopi iz umeščenosti v potek funkcij. Ne tako, da bi delal nenavadne stvari, temveč da se mi kaže v neki drugi smiselni povezavi, pri čemer pa beseda "kaže" ne pomeni navideznosti, temveč nasprotno razločnost in resničnost. Njegovo bistvo se pokaže in zahteva – onkraj vseh funkcij – da ga vidim in ovrednotim v njem samem, kar seveda predpostavlja, da se z moje strani na kakršen koli način – in naj bo to samo z držo prave pozornosti – zgodi isto. Tedaj iz tistega,

ki je bil prej en primerek v množici, postane ta eden – pravilneje rečeno "ti tam" in "jaz tukaj".

Vidiki za nadaljnje razmišljanje: izkušnja sorodnosti in tujosti v doživetju srečanja.

Sorodnost, ki se stopnjuje do zaupljivosti, občutka pripadnosti – glede na značaj, dejavnost, narodnost [Volksart], socialno skupino, nazor, odnos do sveta.

Drugačnost, tujost, antipatija, sovraštvo.

A tudi v največji sorodnosti vedno obstaja element tujosti. Končno neukinljivost individualnosti. Razdalja, oddaljenost, končno nedosegljivost druge osebe.

III.

Srečanje se ne posreči vedno. Radi rečemo, da mora biti trenutek ugoden.

O pomenu tega stavka smo govorili že prej. "Ugoden trenutek" pomeni skupek več elementov. Moči in stanja v meni samem. Različnih zavednih, a tudi – in prav posebej – nezavednih življenjskih vzgibov. To, kar sem doslej doživel, kaj zdaj potrebujem, na kaj so naravnane notranje težnje v meni – vse to se mora združiti v drži odprtosti, pozornosti, pripravljenosti.

Tudi ta, ki mi prihaja naproti, mora biti "prav(šn)ji". V tej "pravšnjosti" sovpadе marsikaj: izgled, vrsta značaja, temperament in moč osebnosti; pripravljenost na pomoč ali potreba po pomoči; veselje ali nesreča; učinkovitost ali neuspešnost, vse do nepredvidljivosti simpatije ali antipatije, vzdušja in razpoloženja.

Toda pri obojem, tako enem kot drugem, ne gre najprej za ločene in nato za med seboj povezane elemente, temveč za celoto. Gre za povezanost, v kateri eno omogoča, spodbuja, kliče, določa drugo. Srečanje se ne sestavi, temveč pride na dan iz nešteti momentov, ki ga tvorijo.

Kmalu bomo videli, kako pojav prehaja v tisto bolj obsežno višjo silo [Fügung] ali usodo.

S tem je tudi rečeno, da pravega srečanja ni mogoče proizvesti. Nihče ne more upoštevati vsega, kar je potrebno za njegov uspeh. Odtod

izvira vprašljivost vseh prizadevanj, da bi vodili človeka k človeku. Najpametnejša izbira in najskrbnejša priprava ostaneta razdrobljeni in grobi v primerjavi z raznolikostjo in tenkočutno gibljivostjo pristne urejenosti položaja. V vsakem pristnem srečanju je tudi tvorni moment: odprtje očesa, duha, srca od znotraj; biti presunjen in presuniti; živo porajanje kot odgovor na sprožajoči dotik. Vse to se lahko zgodi samo spontano.

Modrost pravi, da hotenje in načrtovanje celo ovirata pristno srečanje. Poznamo pravični simbol "modre rože", ki odpira dostop do skritih zakladov: najde jo samo tisti, ki je ne išče. V tem je metafizična resnica, da morajo biti bistvene stvari podarjene. Ni jih mogoče zahtevati po pravici niti jih ni mogoče izsiliti z nasiljem, temveč se morajo dati oziroma biti dane. In to kaže na neko objektivno instanco, ki je nad individualno-človeško: na neko silo, ki položaj vodi, zgoščuje, naravnost "pesni"; kakor kitica v *carmen pulcherrimum decurrens per tempora*,² kot pravi Avguštin; v modrosti, tenkočutnosti in prvotnosti, pred katero postane celotno človeško početje neumno in nasilno. Tako torej vsako pristno srečanje vzbuja tudi občutek nezaslužnosti, zahvale, vsaj začudenja, kako se je tako nenavadno zgodilo.

Kar smo tu opisali z objektivno-metafizične plati, ima tudi psihološko. Prizadevanje, početje, organiziranje so oblike k cilju naravnane volje, koncentracije. Toda ta ima za posledico nasprotje tisti drži, iz katere je srečanje mogoče, namreč odprtosti. Koncentracija opazuje, usmerja, zapira. Odtod pojav, ki vsem namensko, pridno in s pretirano natančno naravnanim značajem daje tako silovit povod za užaljenost [Ressentiment], ker so srečanja pogosto podarjena ljudem, za katere se zdi, da se ne naprezajo in si jih sploh ne zaslužijo. Toda če se srečanje tako posreči iz nepredvidljivega in neizsiljivega, tedaj se pogosto prebudi nenavaden občutek: "Drugače se ni moglo zgoditi". Gre za občutje, ki se globoko dotakne človeškega bivanja in ki ga je mogoče napačno razumeti, kot da bi šlo

za nujnosti neposredne vzročnosti psihološke ali socialne vrste. Toda s takimi nujnostmi bi uničili prav to, kar sestavlja bistvo srečanja, namreč svobodo.

Nujnost, za katero tukaj gre, ne nastopi pred učinkom, temveč šele po njem. Rečeno pravilneje, do izraza pride iz učinka, iz njega se razodene kot izpolnitev celovito razvitega smisla. Zavedanje "tega človeka sem moral srečati" ne pomeni, da bi nujnosti katere koli vrste bile povzročile, da je prišel v tem trenutku, v katerem sem bil tudi jaz tukaj – in položaj je bil na ta način določen. Prav to ne drži. Dobro vem: ena malenkost – sprememba v razpoloženju, zadržanje pred izložbo, katera koli sprememba prometnih okoliščin – bi bila zadostovala, da bi vse preprečila. In kljub temu je bilo to "nujno" v tem smislu, da se je samo tako moglo iziti, kar je bilo zame ali za druge ali za neko delo izpolnjujoče, svareče ali rešilno. Tu svoboda in nujnost v povsem duhovnem, pravilneje rečeno, v notranjem središču vodita k zmagi uresničujočega se in razodevajočega se smisla. V tem trenutku, na tem mestu, v tem stvarnem ali osebnem odnosu postane bivanje polno, pristno in zdravo.

Tako razumljeno srečanje tvori pomemben element v celotni soodvisnosti vedénja, delovanja in ustvarjanja, a sodi skupaj s premišljenim in urejenim delom, ki se izvaja v vaji in premagovanju. Srečanje je podarjeno, delo hoteno in storjeno. Iz srečanja izvira rodoviten uvid, ustvarjalni zametek, preboj novega, delo pa vse to pretvori v red in trajnost. Srečanje sámo bi življenje naredilo za avanturo, nestalno in izročeno trenutku. Sámo delo bi ostalo nerodovitno, vse bi bilo običajno, obrabljeno, "staro". Bivanje bi prisilili v sistem. Tako veselje kot pretresenost bi se izgubila.

Izginilo bi strahospoštovanje [*Frömmigkeit*]. Recimo raje, da bi izginil pomemben element v strahospoštovanju. Kajti v srečanju ne pride na plan samo bistveno in enkratno, temveč tudi skrivnost. Ko Sokrat in Fajdon³ sedita ob reki Ilis in oni v ganjenosti trenutka govori o

erosu, se naenkrat platana, pod katero sedita, spremeni v driado. Nimfa ni alegorična figura, ki bi prišla k drevesu in bi ga od zunaj označevala, marveč dejstvo, da se drevo naenkrat odpre iz neimenljivega in je šele zdaj zares ono samo, resnično drevo. Nekdo ga je posadil, nekdo drug ga lahko poseka in proda kot drva: toda v tem trenutku postane dar. Drevo podarja samega sebe. Dar se podarja v drevesu.

To je izraženo mitološko. Natančneje bi to, kar imamo v mislih, morali povedati tako: neka stvar, ko nanjo naletim, ali človek, ko se srečava, lahko v trenutku dobi novo globljo razsežnost, in sicer religiozno. Tedaj vse postane skrivnost. Odgovor na to so čudenje, zahvala, presunjenost – glej odlomek v "Izpovedih", kjer Avguštin doživi, kako je nenadoma osvobojen silovitega zobobola (IX 4,12).

IV.

Knajglobljemu pomenskemu jedru srečanja vodi naslednji razmislek.

V Novi zavezi je Jezusov izrek, ki se nas na čuden način dotakne. Glasi se: "Kdor namreč hoče rešiti svoje življenje, ga bo izgubil; kdor pa izgubi svoje življenje zaradi mene, ga bo našel." (Mt 16,25) Beseda je najprej zapisana v neposredno religioznem kontekstu in se nanaša na način, kako človek vstopi v odnos do Kristusa oziroma kako odtod preстане nevaren položaj. Toda kolikor dlje se z njo ukvarjamo, toliko bolj spoznavamo, da gre za ključno besedo v razumevanju človeškega bivanja nasploh. Grški izraz za "življenje", namreč "*psyche*", lahko pomeni tudi "duša". Pomen se giblje med obojim. Zato ne zgrešimo, če ga prevedemo z "živi jaz". Tedaj beseda pravi: Kdor svoj živi jaz zadržuje, ga bo izgubil, kdor pa ga razdaja [*wegibt*], ga bo našel.

Navidez gre za paradoks, v resnici pa za natančen izraz temeljnega odnosa v človeškem bivanju. Bivanje v sebi, živo nahajanje [*das lebendige Stehen*] v lastnem bistvu ni togo in dokonč(a)no. To se ne uresniči s tem,

da vztrajamo v neposredni posesti sebe, jo ohranjamo in pridobivamo, marveč je nekaj elastičnega, celo nekaj dialektičnega. Uresničiti ga je mogoče samo z dejem, v katerem se navidez izgublja. Človek ne obstaja v samem sebi in zase, temveč "glede-na" [auf-hin], v tveganju glede na drugo, predvsem glede na drugega. V tem je on on-sam [Er-selbst] in to postaja toliko bolj, kolikor bolj tvega, da se ne uveljavlja kot sam-svoj [sich-selbst] – glede na nekaj, kar to tveganje upravičuje. Izrazimo to z vsakdanjo govorico: človek postaja on-sam [er-selbst] s tem, ko postaja "ne-sebičen" / "brez-jazen" [selbst-los]. Toda ne v obliki lahkomi-selnosti ali bivanjske praznine, temveč glede na nekaj, kar je vredno, da glede na to tvega to sólo-razdajanje [Sich-Weggeben].

To se lahko dogaja zelo različno. En primer: Ko stojim pred drevesom, lahko vprašam: Kakšne vrednosti je? Kaj hočem narediti z njim? Koliko bom zaslužil z njegovo prodajo? To je pametno razmišljanje, kakor ga gozdar in trgovec z lesom vedno napravita, ker kroži okrog prednosti, ki jo to drevo zame lahko ima. V njem mislim nase in na drevo z ozirom name. Toda lahko ga gledam tudi tako, da ga skušam razumeti, in sicer njegovo zgradbo, njegovo življenje, njegov odnos do okolja; da izkusim njegovo lepoto, enkratnost te tvorbe tukaj, ki se trdno vpenja v zemljo, štrli kvišku, sega ven v prostor, tiho, negibno in vendar tako živo. To je zadržanje, kot ga najdemo pri botaniku, ko raziskuje; ali pri Mörikeju, ko pesni "Lepe knjige"; ali pri Ruisdael, ko slika svoj drevored jesenov. Če se zdaj vprašam, kaj se je pri teh dveh načinih gledanja zgodilo z menoj, ugotovim neko razliko: v prvem primeru sem bil vedno pri sebi, sebe nisem nikoli izgubil izpred oči, vedno sem se vrnil k sebi. Pri drugem načinu gledanja sem bil proč od sebe; potegnjem v to, kar stoji pred mano; predan njegovemu bistvu, njegovi lepoti, njegovi skrivnosti. V prvem primeru sem se uveljavil, se potrdil, prevladal. Drevo pa mi je za to služilo. Bilo je del mojega okolja, tu je bilo zavoljo mene. V drugem primeru sem pozabil nase, šel sem proč od sebe in

nastal je odprt prostor, v katerem se je mogla razviti pojavitev [Erscheinung] drevesa. To se je lahko zgodilo tako močno, da sem zatem zares prišel k sebi. Toda pri tem se je z mano nekaj zgodilo. Postal sem nekako poživljen, okrepljen, obogaten. Medtem ko sem šel tako rekoč od sebe proč naprej predse, sem od nekod drugod prišel notri vase, in sicer s pridobitvijo: celoviteje sem bil jaz sam.

Neki drug primer, vzet iz življenja na univerzi in danes zelo aktualen. Tu sta dva študenta. Eden dela povsem glede na svoj poznejši uspeh, glede na možnosti svojega poklica, glede na korist, ki jo lahko ima zanj to ali ono védenje, ta ali oni izpit. Neka posebna zadeva in ob njej lahko postane uspešen odvetnik ali zdravnik ali kar koli. Drugemu postane jasno, kaj pomeni spraševanje in iskanje, kaj je mišljeno z besedo "resnica". Prevzamejo ga problemi njegovega študija. Lahko se zgodi, da pri tem izgublja čas, da ne počenja nič uporabnega. Toda predpostavimo, da tudi on pride do nekega pametnega zaključka. Kako je zdaj z obema? Za prvega je bila védnost sredstvo za dosego cilja, predpogoj, da bi se pozneje mogel v življenju uveljaviti. Kar je naredil, je bilo povsem zaprto v lastni jaz. Drugi se je izgubil. Temeljna drža njegovega delovanja je bila odprtost za predmet. V njegovem duhu so se lahko razvili problemi. Ni bil on središče, temveč resnica. Kdo od obeh je na koncu globlje, bolj pristno in v večji meri on sam? V smislu neposredne življenjske energije gotovo prvi. V smislu pravega samouresničenja pa drugi. Prvi je ostal v svoji neposredni jaznosti [Selbstheit], nikoli je ni presegel. Pri tem je postal ozek ter spričo vse sposobnosti boren in neživ(ahen). Drugi je nasprotno pri vsakem koraku pravega spraševanja in iskanja znova in v večji meri dal samega sebe. V sebe-predajanju [Sich-Weggeben] védnosti je našel, ne da bi to opazil, vedno bolj samega sebe.

Zadnji primer je iz osebnega medčloveškega odnosa. Odnos do drugega lahko temelji na vzgibih navade, recimo če sem z njim odraščal, ali koristi, če mi pomaga v poklicu,

ali neposrednem človeškem delovanju, če name deluje – kot nekdo, ki nadzira na način razjasnjevanja – pomirljivo in spodbujajoče. Tedaj ga moje samozavedanje uvrsti v okolje, ki se oblikuje okoli mene. On je v njem neki element. Potreben mi je in jaz zahtevam, da naj bo takšen, kakršnega potrebujem. V odnosu do njega ostaja moj jaz pri samem sebi. To ni prijateljstvo. Do tega pride, ko drugega spoznam kot njega, ga sprostim [*freigebe*] v njegovo bistvo, mu dovolim, da sam postane središče, in skrbim za to, da se to tudi zgodi. Tedaj se spremeni ustroj odnosa in naravnost, v kateri ga uresničujem. Odnos ima središče v drugem. S tem pa, ko ga uresničujem, stalno odhajam proč od sebe in prav na ta način obstajam kot prijatelj namesto uporabnik; kot svoboden namesto zvezan s koristjo; kot ljubeč, namesto terjajoč. In prihajam v območje "izjemnih" vrednot, ki končno bivanju samemu vendarle dajejo njegov smisel.

Tako bi lahko kopičili primere. Človek je ustvarjen tako, da si je najprej sam sebi dan v neki začetni obliki, v osnutku glede na to, kar prihaja. Če zadržuje, ostaja pri sebi. Če si nikoli ne upa v predanost, tedaj postaja vse bolj ozek in boren. "Svojo dušo je ohranil" in pri tem vedno več "izgubil". Toda če se odpre, se nečemu preda, tedaj postane prostor, v katerem lahko tisto drugo pride na dan: dežela, ki jo ljubi, delo, kateremu služi, človek, kateremu se je zavezal, ideja, ki se mu je posvetila – in prav v tem postaja vedno bolj celovito in pristno on sam.

To izstopanje iz samega sebe lahko dobi celo religiozno izrazitost. Pomislimo na to, da se izraz za zelo visoko obliko religiozne prevzetosti imenuje *ékstasis*, izstopanje iz sebe, nahajanje zunaj samega sebe – v smeri absolutnega. Pri tem moramo pri vseh odnosih misliti na to, da ta odnos ni enostranski; ne zadeva samo človeka, ki zavoljo naproti

prihajajočega stopa ven iz sebe, temveč tudi predmet, katerega bistvo pride v njem samem iz zastrtosti na dan, v smeri človeka in mu postane očitno.

Tu gre za temeljni zakon bivanja. Način, kako se uresničuje, je tako raznolik kot življenje. Pri vsakem človeku so odnosi drugačni. Temeljni odnos je enak: človek gre prek sebe v smeri drugega, bistvenega, in pride prav v tem šele zares do samega sebe.

Srečanje je začetek tega – vsaj možnost takega začetka. V srečanju se zgodi prvo prizadetje naproti prihajajočega, kar prizade tega pokliče ven iz svoje neposredne samobiti in ga pozove k odhajanju proč od sebe v tisto, kar ga kliče.

Prevedel: Robert Kralj

1. Prevedeno po: Guardini, Romano: "Die Begegnung. Ein Beitrag zur Struktur des Daseins", v: *Wurzeln eines großen Lebenswerks. Aufsätze und kleine Schriften*. Bd. IV. Matthias-Grünewald-Verlag, Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn, 2003, str. 230–245.
Uvodna opomba izdajatelja k pripevku Romana Guardinija: Teorija vzgoje in praksa postajata vse bolj pozorni na to, kar se izraža v besedi "srečanje". Tako so izdajatelji zbirke prosili Romana Guardinija, da bi jim iz svojih predavanj o "Temeljnih vprašanjih etike" dal na razpolago eno poglavje, ki se ukvarja z omenjenim fenomenom.
Gre za dopolnitev njegove študije, ki je pod naslovom "Temelj nauka o izobraževanju" izšla prav v tej zbirki. Oba pojma "izobraževanja" in "srečanja" lahko morda označimo kot pola, med katerima se giblje današnji problem izobraževanja.
Tu objavljena razmišljanja – prav tako kot tista o pojmu "izobraževanja" – nimajo pedagoškega značaja v strokovnem smislu, marveč izhajajo iz tega, kar moremo imenovati pedagoški element bivanja nasploh: dejstvo namreč, da je to bivanje nenehno v procesu nastajanja in zato zaupano tako skrbi vzgojitelja kot tudi konkretnega človeka samega. Gre torej za to, da strokovno delo tako v teoriji kot v praksi iz povedanega potegne zaključke.
Prav tako bi radi poudarili, da gre tu za predavanje; da je značaj predavanja v vsem ohranjen in da ga moramo kot takega tudi vzeti.
2. Najlepša pesem prehaja skozi čase.
3. Guardini navaja po spominu: mišljen je Fajdros. – op. prev.
4. Guardini ima v mislih nizozemskega slikarja Jana Hackaerta, ki je dejansko avtor omenjene slike in ki je živel v istem obdobju kot Jacob van Ruisdael. – op. prev.